

دانشگاه پیام نور مرکز تهران

پایان نامه کارشناسی ارشد

رشته :

تاریخ ایران اسلامی

موضوع:

تاریخ ترجمه متون انگلیسی از آغاز قاجاریه تا پایان دوره مظفری

استاد راهنما:

دکتر هوشنگ خسروبیگی

استاد مشاور:

سعید نجار

پژوهشگر:

محمد خالد فیضی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه پیام نور

دانشد : و انسانی

دانشگاه پیام نور مرکز تهران

پایان نامه

برای دریافت مدرک کارشناسی ارشد

رشته تاریخ ایران اسلامی

رو تاریخ

موضوع: تاریخ ترجمه متون انگلیسی در دوره قاجار تا پایان دوره مظفری

پژوهشگر: محمد خالد فیضی

استاد راهنما: دکتر هوشنگ خسرو بیگی

استاد مشاور: سعید نجار

به همسر و م ربانی های ...

تش رونق ردانی:

بدون تردید به سرانجام رساندن هر کار وامی در سه به سه ه می‌تواند از ر کمی با نه ر کمی نی کار پرمحتولم بگیرد. وام در کارها پژوهشی و تحیی بسیار ساند و موتراس.

در و ایتح پراهنمایی ا یلسات هموار س تی ها کار را کمرنگ و توانی دو ندان بود می‌نآورد. ا دکتر خسرو بیگی و اندیشه ور ها و راهنمایی ها بی دری هیشانگا تند ای نگ و شپشتوانه بار ای پژوه بودند دکتر منیچاره ها پیایی و چو نه ای بر رابر دیواکله پالمنخ هاهوله. ا ن کتا یانی با کم ها دلسو انه که بی نشان ا فرهنگ و اندیشه متعالی آنان دارانجا کارولم ساختند.

پوهتر سمان اسناد و کتاب انه می‌ور اسلامی ایران به خ و رکاب‌خاز اهر در واد نسخ خی وراثورها ض و نی بند را تحم و هی کم ی دری ن ردنلسعه در کارمندانی موسسه م العاتی تاریخ معانیر ایران ور ها شاد و خو آمد و اضا محتر کتاب ملوه می ایران در دسترسی به منابع توشه‌ها انجا ای پژوه بودند.

م اب تمام مسا د ها ای بر ر ان سر تعی فروآورد برایشان آر و سلامتی می‌کن.

ی ه ا ر ی:

وم ا اریه به دلیه ساها و نی آشو و نگها داخی شرایه نامسا د بر فرما بود اسه شرایه که حلا روسیه در دور فتحه ی شایه بروخام آن می اف اید اما در ر ا میر اولیه د ساخته ایران می کند و در مو اتعام بار را ار کار اترمه را بهی دلنوان م حتریه ادر ایدر ای تعام ا تلامی ب شد و ترمه ا بان انگ یسی با هم او آ ا می شود که در پژوه پیرو تاریخ و سیرای رک فرهنگی و وام مو ر بر آن مورد بررسی رار می چود و متر بملی موو افر در پیش رد ترمه انگ یسی نی با شناسان د ا میر ابالمهت شواد. ند مستشار انگ یسی و ا دانشجو به انگ ستان با می شود که بان ها ترمه شد تا دور نار به نوان بان م دا ضور پررنگ ترا تما بان ها اروپالیها داشهورباشدنا ر شرایه به ونه ا دیگرر می خورد و ترمه ما بان فرانسه بسیار پیشی می یرد.

شناسایی وام روز ترمه در دور ا آ مار (تا پایان دور م ر) بررسی فرا و فروترمه بان انگ یسی در ای دور و رای و گ و فگیاله آن ی ای تح یه اسبرام نی به اهدا تح موویف یررهی تووی یه - العا تاریه ی انجا شد اسه که بر ر رفته ا مناب او و کتاها ترمه شد در ای دور پشتوانه آن بوختایجی را ا شد اسه . ه ا بان ها اروپایی در دور ا ار با بان انگ یسی آ ا شد و ر ستیاف ولی ا دور نار به بعد بان فرانسه توفیدر ایشتر دور می دیوانه بی الم فرانسه آ ا ر تحو تی فرهنگی می شود که بر او ا داچوان نیه تا یر فلی رالدیاردشا به بان فرانسه بلا ه مند شد بان م حتریه موسسا می ایران یعنی دارال نون و دارالترمه نی بان فرانسه می شود دانشجویان نی ا مان محمد شا به فرانسه ا ا می شلوند ایتم وام ونیه تا د بیارها اینیان ا بان انگ یسیها ماندن بان انگ یسی ا بان فرانسه در ترمه می ردد.

کلید و طارالتره: نوخه دارالترمه بان انگ یسی بان فرانسه اریه متر

م ا ه

ف ه	وان
	دمه
	او : ت ي
5	1-1 ه واهميه مو و
6	1-2 تح ي
7	1-3 ف يه ها
7	1-4 م و مش لا تح ي
9	پيشيه و رور تح ي
9	1-6 ورو تح ي
10	1-7 عرفي وار يابي مناب
10	1-7-1 تاري ي و تاريخ نگار
14	1-7-1 پوه هاديد
دوم نيا ي و اوضاع ر گي ايران در دوره قاجار يه	
18	2-1-1 دمه ا برتاريخ سياسي و رولجار ي ا اريه
28	2-2-2 فرهنگي ايران در دور ا اريه
وم : ترجمه در دوره قاجار يه	
34	3-1-1 مه در دور ا اريه
55	3-2-2 ر بر روند ستر تر مه در دور ا اريه

پهارم: ترجمه انگلیسی در دوره قاجاریه

78	مشروه	لنا اریه -	انگ یسی در دور	تر 4-78
91	مشروه	اتا اریه -	انگ یسی در دور	تر 4-91
118	بان فرانسه	ایسه با تر مه ا	بان انگ یسی در م	تر 4-3-118
126	نتیجه			
130	پیوس			
136	مناب			
142	انگ یسی			
144	ت اویر			

۴:

آنچه کار نوشته ای پژوهش شود مو و آن اینگونه ایجا می کرد که
مال باید خالی هر گونه زرش و براسا مستندا تاریی باشد در اینگونه
پژوه ها پژوهشگر ردپا او در مجموع مال بسیار کم رنگ اس و به انجا
رساندن نی پژوهنگی هایی ا دو ندان می د را کفستگی ناشی ا بررسی
منابع معت مح را ا ر بر ا کار خود به درستی و ا اشدلسرد می سا داما
ه این ه ای متح ی به دلی پویایی و در معر ت بیرون آن نه تن ا خسته کنند و
ناپ یرن و د ب ه ا تنو و ت و ر ابی نی برخوردار بود که ر مان و و نی
شدن مد مان پژوه را در خود محو می کر دلاو لموین مو و و این ه با
ای پژوه شاید بتوان را ی بر و شلوی ا تاریخ ا ا بر افواخ می
و پژوهشی آن ردو ندان می جکود. ه ای وام رک در مسیر فر یه ها و
رسیدن به اهدا پژوه را مح ساخت .
ا شرو پژوه تح ی ا تی در مورد پیشینه و و تی نوان ها مشابه با آن
به م نتیجه د که آفتالده انه منابع و ف ندان نی مو و ی ای داش
که ا همان آ ا س تی را را نشان می دپاد. ا مشور با اساتید راهنما و مشاور
می تح پمتری انگیه در انجا آن بود .
سر می ایلان بعو عی رافیایی دیگر ابی هلموار در تیرر گورها
و اروپایی ا آن ها پرت مالی ها بود ل ا بررسی ختاووید سا فیلیران بدون

توجه به نژاد آن‌ها بر مبنای خودتاریخ‌نویسی. ارتقاء تحمیلی نژاد انگیسی‌ها و
روابط بسیار پررنگ‌تر اندر با. ارتقاء و وضای دو در ایران تنگ‌ها
مدت‌ها با موانع و اتنی‌نگشسته‌شد که تری‌ها ابعاد سیاسی و اجتماعی آن در نگاهی
آشنا شد. انگلیسی‌ها این‌ها فاصله‌ها مانی‌ها در تاریخ‌ها ممانعت آن‌ها
ایران مدتی‌ها هنوز نمی‌تواند باشد. می‌آید آن در سایه‌ها و نماندند مدتی‌ها موانع
مانند است.

تاریخ‌ها تری‌ها مهم‌ترین‌ها انگیسی‌ها آ‌ها ا‌ها اریه‌ها تا ا‌ها مشرو‌ها بی‌ها
همی‌ها ا‌ها است که از فرهنگ‌ها آن‌ها بر‌ها پوشیدنی‌ها نیستند مدتی‌ها برای
باورند که آ‌ها را فرهنگ‌ها ایران در تاریخ‌ها معا‌ها ربه‌ها خ‌ها و هو‌ها و تر‌ها مه‌ها در
همان‌ها دوش‌ها ا‌ها گرفته‌ها و متر‌ها می‌ها امرودامه‌ها دهند همان‌ها رک‌ها فرهنگ‌ها
هستند.

در پژوهش‌ها بنیادری‌ها که تمام‌ها تر‌ها مه‌ها انگلیسی‌ها به فارسی‌ها را مورد‌ها نماند و بررسی
ب‌ها راه‌ها دهی‌ها کنار‌ها اشار‌ها به‌ها ای‌ها تر‌ها مه‌ها سیر‌ها تاری‌ها می‌ها تر‌ها مه‌ها انگلیسی‌ها و شناسایی
وام‌ها موانع‌ها تر‌ها مه‌ها متر‌ها می‌ها موانع‌ها ای‌ها پژوهش‌ها است که ساختار‌ها پژوهش‌ها نی‌ها در
نی‌ها به‌ها ای‌ها اهدا‌ها به‌ها ای‌ها وور‌ها شد به‌ها رافت‌ها که بعد‌ها از‌ها و و
در اهدا‌ها تری‌ها موانع‌ها بر تاریخ‌ها سیاسی‌ها دور‌ها ا‌ها ارتقاء‌ها ا‌ها مشرو‌ها بی‌ها با
تاکید بر روابط‌ها خارجی‌ها ای‌ها دور‌ها خواهی‌ها داشت و ا‌ها ایگو‌ها است ایران‌ها را در‌ها ای‌ها روابط‌ها

مش می‌کھیم نید به من و بر لڑاوی آ اهانہ باا ف ہا بعد
به گونگی و عیہ فرهنگی امعہ ایرانیہ خواہیہ پرداخ .

ف سو اختہ اا بہ مو و تاریخ تر مہ در ایران و وام مو ر درونتر مہ در
دور اا اختہ اشراڈلردای ف و بعدا دور نا ر راا ن نہ ز ر
تلا یہ ار بروند تر مہ را ب بررسی لڑبا ان ایی دولتی و فرهنگی کہ متد امر
تر مہ می شوند آشنا می شوید .

در ف کتا لہا و آ ار تر مہ شد ا انگ یسی بہ فارسی ذکر می شود و نید تا یر
ارتریہ افراد و متر مپ انگ یسی نید ا ن ر راند می شوند در ادامہ م ایسلہ بیہ
بان فرلگند یسی انبہ نوان بان ہا دور تر دما مہ بہ م می آید و اینہ ہ ہر کدا
در ہر دور اا ہ و عیتی برخوردار بود اند.

در ارتہ با مو و تر مہ و پیشینہ کتابانہ ہا ماا ف رمحسوسی برخوردارند
ند کتا توام لہلہ آوردہا مادر با تر مہ اس کہ ای میان ہیہ س مہ بہ
تر مہ انگ یسی در دور اا ارتعہ نگرقلہ اپا بررسی ہا اولیہ و راہنمایی ہا
اساتید انجا ای آکاا شد کہ امیدوار ہو پایلن شایستہ ا در ای را
و نی شد رفتہ باشو. با و قہا ک و کاستی ہا کار درخورو ن ر اساتید و
ا جا ف را کند.

ر پایان بر خود وا می دان ا ما بی دریہ اساتید ی نا دکتہ خسرو بیگی

الستاد لراہنفلجور استاد مشاور سہ اسگ ار کند . محمد خالد فیضی پایہ 91

ف او

ادبیا تح یہ

1-1 ر مس له وا میه موضه وع

تعامایر فرهنگي خايران بی در و مامدار ا اراهای ا م ا م
بود که کندو کاو در ای واد اهمی تر مواپنه ی بی ا م متری ارکان تاد
فرهنگي رایب ا هر بی نشان می دهد.

به را می توان که تر مه امرو بسیار مدیون تر حوردر ا اراسه دور
ا که بعدا به ت نشنله رالدی شا به او خود می رلد. ه در لپن تر مه
ها آن دور کارهایی عی نی به ش اماملی خورد. ه ز رایز ه همی تر مه ها
آ ا ر مسیر م ار در تاریخ ادبی ایران محسو می شوند جیلن اب ت دیر و
ار بشهفید هستلید. در ای پژوه سعی می شود گونگی ش میر توسعه
و فرا ونشی هایی که در آ ا ای رک بر سر را ا حا فرهنگ آن دور م و ا
در ر ه تر مه انگ یسی بود اس را بررسی نقایتواند به سوا یر پاسخ دهد.
م متری - وام در ش یر و توسعه ترا مه انگ یسی به فلورسچور ا ار
کدا بود اس

را در ای دور - تر مه فرانسه ا روز ب تر نس به انگ یسی برخوردار اس
ایگا دور نا - ر در م ایسه به دور ها پیشی و پ ا آن گونه بود اس

2-1 ا ت ی

امرو به انگلیسی زبان ارتعاشی م دنیای بره فرهنگی و ترجمه نوی
نویسند و مترجمی موف خواهد بود که مسد به ای بان باشد را که نوشته با بانی
پرا انگر میسی ها ی ا ی خواهد ماند ویر الم ی واهلا شلا. مول ی
کشورها م ت که سعی می کننبلان ب نند یا دا ا تر مه کتا هایشان
به بان انگلیسی است ا کنند.

ان کشورمانی ا ای ا د مست نی نیستند امثناخته مسیر پیمود شد در
تر مه متون انگلیسی روشنی در ادامه ای مسیر خواهد بود که همانا هد ا ای
توکید در رسیدن به سر شمه آن و بررسی پستی و بند ها ای را
نسبتا و نی اسد .

به بازی دیگرهد ایژوهد بررسی تاریخ تر مه متون انگلیسی در دور
تا ا ا ا مشرطایان ه - و م ر - اسد که سعی می کند در مسیر نی به
اهدا یر باشد:

1 اشتراخه تاریخ بان انگلیسی در دور ا ا ر

2 شناسایی مودر در پیشرف یا پسر ف تر مه در ایران دور ا ا ر

3 شناسایی مترید تر مه هامقرانگ میسی به فارسی تا پایان دور م ر

3-1 رضیه ا

انگیزه مادران پژوهش فریادی بخوانند جستجو می‌یابند آن‌ها ادامه
حیثیت را میسر و با تومی همه به دور کی فرایند است که ارت با بی
فرهنگ‌ها می‌تواند را میسر می‌کند و تعام فرهنگی با آن‌ها م‌اهیمی فرهنگی
نی می‌باشد. به ارت با سیاسی‌نگه‌فردور ا در پژوهش پی روفر به
ها را نیز خواهد کرد:

مدراسه دارال نون و ادتر دربارنا رالدی شاتحوی کرد ها فرنگ رفته
م‌حتریه وام درتپیشرفه در دور ا ار بود اند.

2. آنجا کورد ا ار بان فرایند و ادبیا رو بونیا و انگ یسی‌ها
نید ایگامناسی در ذه ایرانی‌خوردار نود اقلانسه بیشتر مورد تو ه رار
رفته است .

3. تر مه در دول‌ها ا بعدور ناب ر ه تر مه امر و نی مدیوفور
مامدار نا رالدی شاست .

4-1 ودی و مش ت ی

به ور کی تحیی هرتاویج با مش لا مت اوتی نس به سایر رشته‌ها روبرو
یولامح با کم ود ملاب بی رفته بسیار منابع و شواهد تاریخی د

دسترسی به منابع موافق روبرو اسنوان م ا تاکنون در همی پژوه با معرفی
نامه دانشگاهان بررسی اسناد و نسخ خ ی کا ستان میسند اس .

ا ر ه ای مش در سا مان اسناد و کتابانه خوشی تانه بر ر شد اس اما به
منور بررسی نسخ م ت م ایسه آن ها بررسی مندستایه اب ا مینان تر به
دس می دهفشد الا خار ا ار و تح ای و مند ا لا ونی

مش کردن متر میمنح را انگ یسی ال بعد ای پژوه خواهد بود. یرا
میار ا متر می دور ا ار مند شه و مس به مند بان بود اند و نمی توان
اخت ا ا آن ها رله نوانتر انگ یسی معوفیا کردند شه ه بودن بسیار ا
لا فرهنگی آن دور مم اس اجاتی برانگی د که بر ر کردن آن و بررسی
دو ندان می ا د. لر دیگرا بلیتر مه شد دور ا ار به همان ور
خ بیامانی و ام ان ا پیداز رد انلمتگه انه نمی توان به تما ای نسخ
خ ی دسترسی داش .

ایر پایان ح باید اشار شودا آنجا که بان فرایند ه نوان بان م دابان ال
درتر بوهه اسدرای ب پژوهش ا بیشتر ور رفتور م ایسه با بان
انگ یسی اسناد و منابع بیشتر در دستر پژوهشگران آن می باشد.

1-5 پیشینه و ضرورت

می توان ا عانه که در مورد تاریخ ترجمه انگلیسی در دور اار هی گونه پژوهشی
انجا نشد اسیا -دا در دستر نیس و ا ه ان هی گونه م ایسه یارویایی
برا مح و و ندادرتی در مهیند ض ترجمه در ایران نوها کا یاد انجا
تنگر فته دو م اله ا مشید کیاز ر ومحمد ر افشاهی و ی اکتا ا داوود نوابی
م و د می باشنیگر آرار لر ررا و فادهر ونه مو و دید هستند و تماما با
اسناد بلیوم سله مند ر م ح کرد طایند. مینه دانشگاهی نی تند ا پایان نامه ا
ا خاز فیمه ی بیگی موند ض "ترجمه در دور ا اول" ه شد اس .
باتو ه به کم و د کارها پژوهشی ا در ر ه تاریخ ترجمه انگلیسی دور
ا ار رور لرای تح ی ا تنا ناپ یرمچانید ل امید اس ای کار بتواند
ادامه ا شایسته بر کارها اند ی و نی ا در میتخ ی در مورد تاریخترجمه
انگلیسی باشد.

1-6 روش

ای پژوهش ی تجرسی تی وینی ه العه ا تی ی در و م العا
تاری (یا استنفا به) داد ها م و د اس که در آن ابتدا تما مناب مرت با
ا م و او متون و کتا ها ترجمه شد و دیگر مناب دس او مورد بررسی رار

می برهروادامه با توجه به سوا و هد اتحاد ها دسته بند مووداسته اد
رار می یرند.

همان ونه که یاد شد ای پژوه ی بررسی کتاب انه ا ونه بان شناسی در راستا
اهد ا تح ی یودهمیاسدلیه متون تر مه شد رفا ا لحا ن آنان در سیر
رک تر مه و تاریخ تر مه در دور ا اریه تهوره رار رفته اس .

7-1 ر ی و ارزیا می

مناب ا ی به دلیه تعدد به ههونه ت سیه می شوند:

1-7-1 تاریه ی و تاریخ نگاری

شنلخ سیاتلوی امعه ا مار و آاهی داشته ا واد سیاسی آفور در ای
پژوه اهمیه بعد ایی لداردبرخی مناب ای لحا میلهزهاسه اد رار خواهند
رف .

یه ا مناب ا ی ای دویخ التواریه لسان الم سه ر اسلیه . کتا در دور
رالدیه شا نوشته شد که مو و ا ی آن دور فتحه ی شا و و ای آن اس که تا
مان نا رالدیه شا ادلمه دارد. نوشته ای کتا نیه ماننگردیکتا ها تاریه ی ای
دور اس اما ا به آنچیسکد کتا فرد دربار بقده و اپوسی در کار او
بسیار مش ود اس به ونه ا که بسیار شه سه های دور مانند رها کردن محار

هرا را به ونه اشنگا که خوشایند شاهان ا ارامباشند. آنجا که منعی دس او
و ترتیب مانی و ای و ات ا ا ای دور رار ای کرد در ای پژوه مورد ار ا رار
در مورد تاریخ د یورد. اد شدن بسیار ا و ای ونی اسامی اش ا تا یر ار
به ای کتا ر و شد اس .

من اشیرگر التواریخ ا محمد تی نورا بس به تمرک ا ی کتا بر رو
خراسان می باشد اما برا بررسی دوز هتیه فرمانروای ا ارهلویتز به د
فتح ا ا ار بسیار ار شمنمولد م ال خود را با پرداخته به ای و ت ار
ویژ ا ارهلویتز فتحه خان ا ار هاو تالو برا دستیاب به در آ ا
کرد و به اختار گونه به رسیدن س س ه ا اریو شرو کار آن هرا شر
دهه که برا ای کار رو و ای نگار سا به سا را بکار برد اس در ای پژوه
به من و رسیدن به اشرا بیشتر در مورد دور فتحه ی شا و ات ا ا مربوط به ای دور
به ای من و مریلا ت عم باشد م ال آن با دیگر منابع م بند مستند تر ارا ه
شد اس .

م ل کتا را به دستور محمد ول میر ا اکنگاشتهامان یر این م ل در
ب شد ا کتا آورد اس که وای را ا سا 1220 ا کنه دروا و ای
ا کتا مریو بسا ها 1218 تا 1231 یعنی دور م رانی محمد ول
میر ا بر خراسان می باشد.

کتاب تاریخ کام ایران آن م دیگر ا رار شلیند دور اسمول که در دور
فتحعی بشانمایند ی انگ پیرا د رارداد به ایران آملاس بعد ا لنید
مسافر دیگر به ایران با مردمان آن به خوبی آشنلود بان فارسی رانید فرا رفته اس .
ای کتاب تاریخی عمومی و ایران باستان شروع می شود. ا اریه ا لا ا
مید ا و عی مرد و باف فرهنگی و م ه ی آن دور ارا ه می گذرد مو و ا
مرب و به مفرهاسته اد راجوهند رف هول د سا مسافر در
ش رها ایران با میان سرداران دانشمندان فضلا و شعرا معاشر داشتمو مجموله ا
نسهاه خ ا تاریخ ایران و کشورها در ارت ا با ایرانفراه کرد په انگ استان
در سبلمی لردداریه لاولو برا لا ا مید که در مورد تاریخ سیاسی آن دور
ارا ه می کند در ارت ا بامو و پژوه نی اشاراتی به اولی تر مه ها و نا آن ها کرد
و دلیتر همآن ها رانید بیان می نماید که در ای پژوه بسیار مید بود اس .
س برنامه هانید ا ن رفراه آوردن ا لاتی ا تمای و فرهنگی بسیار ار شمند هستند.
اهمی ای س برنامه هلگا مش می شوتوسکه افراد خار ی نوشته شد و یر
فشار دربار ویشتهان ا آن ها ن رداخته اند. ای س برنامه ها به دفعا به ور
مست ی و یرمست ی است اد خواهد شد. برنامه هایی ماننمسافر به ایران ا موریت
وان بکوتوسه کوه و بلیشتر تاریخ ا تمای و سیاسی ایرن اس در ای س برنامه
اوشار ام ت مامعا موارد بررسی رار می دورد که شناخ ایگا
فرهنگی مرد در ای دور بسیار مید بود اسه سا در ایران ا کز دو وینوی ی